סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ו, 2026
מספר השאלון: 34271
קובץ: תשובות סופיות

אזרחות

שאלון 34271 (מסלול 70%)

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק ראשון – (2×9) – 18 נקודות
פרק שני – (2×11) – 22 נקודות
פרק שלישי – (2×16) – 32 נקודות
פרק רביעי – (2×14) – 28 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
ד. הוראות מיוחדות: אין.
יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
הנחיה מיוחדת למועד זה (על פי הודעת משרד החינוך; חוקי המענה לא הופיעו בטופס הבחינה): משך הבחינה: שעתיים וחמישים דקות. יש לענות על שבע מן השאלות 1–15 (בפרק הראשון כל סעיף ייחשב לשאלה). לכל שאלה – 14⅓ נקודות.

בהצלחה!

תשובות סופיות

פרק ראשון (18 נקודות)

שאלה 1

א. הזכות לקניין: זכותו של אדם לרכוש רכוש (חומרי או רוחני), להחזיק בו ולעשות בו כרצונו – להשתמש בו, למכור, להשכיר, להוריש או לתת במתנה; המדינה לא תפגע בקניינו של אדם ותגן עליו מפני פגיעה בידי אחרים. ציטוט: "לדברי האספן, הוא רכש את המכתב לפני שנים רבות מכספו הפרטי מאדם פלוני ב־600 דולר, וכעת הוא מציע אותו למכירה פומבית לכל המרבה במחיר."

ב. לאומיות אתנית־תרבותית: שאיפה משותפת לשלטון עצמי; על בסיס יסודות אתניים־תרבותיים משותפים (מוצא, שפה, תרבות, היסטוריה, דת); אין חפיפה הכרחית בין לאום לאזרחות, הלאום קודם למדינה. ציטוט: "...והוא עדות לאחד הפרקים החשובים בתולדות עם ישראל בארץ־ישראל" / "תדע שנפל בנך בתור גיבור בעד עם ישראל ובעד ארץ־ישראל" / "...שמורשתם של גיבורי האומה תישמר...".

שאלה 2

א. הגישה הליברלית (ניאו־ליברלית): ערך מרכזי – חירות כלכלית על פני שוויון חברתי־כלכלי; הפרט אחראי לחייו ולרווחתו; יוזמה פרטית, יעילות, תחרות ושוק חופשי – מעורבות מינימלית של המדינה (הפרטה, קיצוץ תקציבים, צמצום קצבאות, הפחתת מסים). ציטוט: "...להעניק פטור ממס על הזמנות של חבילות מחו"ל..." / "...מטרת התוכנית היא להפוך כל אזרח ליבואן...".

ב. פיקוח וביקורת על הממשלה (הרשות המבצעת): מנגנון פיקוח פורמלי שמפקח ומבקר את מדיניות הממשלה ופעולותיה; באמצעות אופוזיציה, ועדות, אישור תקציב, כלים פרלמנטריים (הצעת אי־אמון, שאילתות, הצעות לסדר היום). ציטוט: "בהצבעה שנערכה במליאת הכנסת נדחתה התוכנית ברוב של 59 חברי כנסת, רובם מן האופוזיציה..." / "חברי כנסת רבים הסתייגו מן התוכנית של שר האוצר ויצאו נגדה...". (אפשר גם: ייצוג האזרחים – חברי הכנסת מבטאים את האינטרסים של בעלי העסקים הקטנים ושל העובדים; עם כל ארבעת הרכיבים.)

פרק שני (22 נקודות)

שאלה 3

שניים מתוך: השבת ומועדי ישראל ימי המנוחה הקבועים; הלוח העברי לוח רשמי; עברית שפת המדינה; סמלי המדינה (דגל, סמל, המנון) מבטאים את הזיקה ליהדות ולשיבת ציון; ימי זיכרון וחג לאומיים (יום הזיכרון לשואה ולגבורה); כשרות במוסדות ממלכתיים ובצה"ל.

שאלה 4

ערבים (שניים מתוך): המיעוט הגדול (כחמישית מאזרחי המדינה); מיעוט לאומי ודתי – רובם מוסלמים ומיעוטם נוצרים; שפת האם ערבית ומערכת חינוך נפרדת בערבית; זהות מורכבת – אזרחית ישראלית ולאומית ערבית־פלסטינית; אינם נקראים לשירות חובה בצה"ל (רשאים להתנדב); רובם ביישובים נפרדים. דרוזים (שניים מתוך): עדה דתית נפרדת ומוכרת עם בתי דין דתיים משלה; דת סגורה; דוברי ערבית; הגברים משרתים שירות חובה בצה"ל (מאז 1956); מערכת חינוך דרוזית נפרדת; כפרים בגליל ובכרמל.

שאלה 5

חקיקה של הרשות המבצעת (ממשלה, שרים, רשויות מקומיות); בצווים, תקנות וחוקי עזר עירוניים; כדי לאפשר את ביצוע החוק ולקדם את מטרותיו, באמצעות פירוט העקרונות שנקבעו בחקיקה הראשית; כפופה לחקיקה הראשית ואסור שתסתור אותה.

שאלה 6

הצגה: זכותו של אדם שבעת הליך משפטי (חקירה, מעצר, משפט) תינתן לו הגנה מפני פגיעה בזכויותיו מעבר לנדרש. שני אמצעים מתוך: חזקת החפות; אין עונש בלא חוק; אין חיפוש בלא צו; זכות לייצוג משפטי; שופטים בלתי תלויים; זכות לדעת במה מואשמים ולראות את הראיות; זכות ערעור; משפט פומבי; ככלל, אין לעצור אדם יותר מ־24 שעות בלי להביאו לפני שופט.

שאלה 7

דמיון: בשתי העמדות מקור הסמכות במדינה הוא ציבור האזרחים (מדינה דמוקרטית ולא מדינת הלכה) / בשתיהן המדינה יהודית מבחינה לאומית. הבדל (קריטריון: מקום הדת בחקיקה ובמרחב הציבורי): בחקיקה דתית בהיקף חלקי – למדינה ערך דתי, ולכן משלבים מרכיבים הלכתיים בחקיקה ובמרחב הציבורי (שבת, כשרות, נישואין, גיור, משפט עברי), ואילו בהפרדה מלאה – אין זה מתפקיד המדינה לחוקק חוקים בעלי אופי דתי, להעניק שירותי דת או להתערב בענייני דת; היא רק מאפשרת פולחן דתי פרטי.

פרק שלישי (32 נקודות)

שאלה 8

הצגה: הסכמה רחבה בין קבוצות בחברה; על כללי המשחק / על אופייה הבסיסי של החברה והמדינה; מחזקת יציבות ומאפשרת קיום בצוותא על אף חילוקי דעות. ציטוט: "למרות ויכוחים הולכים ומתגברים... היה נדמה שנותרו כמה עקרונות יסוד ברורים ומובהקים... שעד כה לא היו שנויים במחלוקת" / "עד לפני כמה שנים היה ברור ומקובל בקרב כל נציגי הציבור בישראל שאין להרחיק לכת ולפגוע בזכות יסוד דמוקרטית...".

שאלה 9

כלליות: לכל האזרחים הבגירים זכות לבחור ולהיבחר, ללא הבדל דת, לאום, מין, מעמד כלכלי או השכלה; מגבלות רק בתנאים בסיסיים (גיל, אזרחות). חשאיות: הבוחר מצביע בסתר (מאחורי פרגוד, פתק במעטפה), איש אינו יודע במי בחר – הגנה מפני לחצים, איומים ושוחד, בחירה לפי רצון חופשי. ציטוט (כלליות): "בהדרגה... הלכה זכות ההצבעה והתרחבה עד שכללה את כל אזרחי המדינה, והמגבלות היחידות שנותרו נגעו לתנאים בסיסיים כמו גיל מינימלי וכדומה" / "...באמצעות זכות ההצבעה הכללית והבלתי מותנית".

שאלה 10

הצגה: הגנה על המשטר הדמוקרטי ועל עקרונותיו ועל אופי המדינה; מפני אדם או קבוצה שמנצלים את הכלים הדמוקרטיים כדי לפגוע במשטר הדמוקרטי או לחסל אותו, או לפגוע באופי המדינה; באמצעות שלילת הזכות להיבחר, הגבלת ההתארגנות הפוליטית וחופש הביטוי. ציטוט: "...ההתלבטות המלווה כל דמוקרטיה - עד כמה מותר לנקוט מהלכים הפוגעים בזכויות אדם נגד מי שמסכן את אופייה הדמוקרטי של המדינה..." / "...אם אפשר לשלול את הזכות להצביע ממי שמאיים על האופי הדמוקרטי של המדינה".

פרק רביעי (28 נקודות)

שאלה 11

עקרון הגבלת השלטון: לשלטון אמצעים (כלכליים, אנושיים, מקורות מידע, מנגנוני אכיפה) המעניקים לו עוצמה רבה; קיימת סכנה שינצל לרעה את כוחו ויפגע בזכויות האדם והאזרח או בזכויות קבוצות; לכן הפרדת רשויות ואמצעים מוסדיים (פורמליים) ולא מוסדיים (בלתי פורמליים) נועדו למנוע את עריצות השלטון. ציטוט: "הדוח האחרון שפרסם מבקר המדינה חושף שכשליש מאזרחי ישראל אינם מוגנים כראוי מפני טילים..." / "...ולכן הוא קרא לממשלה לגבש תוכנית דחופה המעניקה עדיפות למיגון העורף...".

שאלה 12

הפנייה אל העם היהודי בתפוצות: קריאה ליהודי התפוצות להתלכד סביב היישוב היהודי בעלייה ובבניין, ולעמוד לימינו במערכה הגדולה על הגשמת שאיפת הדורות לגאולת ישראל. ציטוט: "...ההחלטה לעלות בתקופה מורכבת זו נבעה מתחושת שליחות ומחיבור עמוק לישראל ומתוך רצון לתרום למדינה ולחברה הישראלית" / "...יעודדו יהודים רבים ברחבי העולם לעלות ארצה".

שאלה 13

עבריינות שלטונית אישית (לשם טובת הנאה אישית): הפרת החוק בידי נבחרי ציבור או עובדי ציבור במסגרת תפקידם, תוך ניצול לרעה של כוחם, מעמדם וסמכויותיהם; לשם טובת הנאה אישית לעצמם או למקורביהם (שוחד, מעילה בכספי ציבור, מינויים פסולים). ציטוט: "על פי החשד, חלק מכספי התרומות הועברו לכיסו הפרטי של ראש העיר ולמקורביו."

שאלה 14

א. עמדה ברורה בעד שלילת אזרחותם של אזרחים שריגלו לטובת איראן וגירושם, או נגד.

ב. נגד (העמדה בדוגמה): הזכות להליך הוגן (חזקת החפות – הם רק הואשמו) / כבוד האדם / שוויון בפני החוק / עקרון הגבלת השלטון / שלטון החוק (ענישה לפי החוק הפלילי) – מוצגים ומקושרים לסוגיה.

ג. בעד (העמדה המנוגדת בדוגמה): חובות האזרח – חובת הנאמנות למדינה / הזכות לחיים ולביטחון (חובת המדינה להגן על אזרחיה) / זכות המדינה להתגונן (ביטחון ודמוקרטיה) – מוצגים ומקושרים לסוגיה.

שאלה 15

א. עמדה ברורה בעד הרחבת פסקת ההתגברות לכל חוקי היסוד או נגדה.

ב. בעד (העמדה בדוגמה): שלטון העם (ריבונות העם, נבחרי הציבור) / עקרון הכרעת הרוב / הפרדת רשויות (הוויכוח על סמכויות בג"ץ והאקטיביזם השיפוטי) – מוצגים ומקושרים לסוגיה.

ג. נגד (העמדה המנוגדת בדוגמה): עריצות הרוב / עקרון הגבלת השלטון / ביקורת שיפוטית / זכויות האדם והאזרח (פגיעה בזכויות המוגנות בחוק־יסוד: כבוד האדם וחירותו) – מוצגים ומקושרים לסוגיה.

כל הבגרויות באזרחות עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/civics